

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14518197>

YASHIL IQTISODIYOTNING MAMLAKATIMIZDA IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TUTGAN O‘RNI

Jumayev Bekzodjon To‘ra o‘g‘li

Toshkent davlat pedadogika universiteti,

Xorijiy til va adabiyoti yo‘nalishi,

205A-guruh talabasi.

bekzodjumayev000@gmail.com

***Annotatsiya:** Maqolada yashil iqtisodiyotning mamlakatimizdagi iqtisodiy rivojlanish jarayonidagi tutgan o‘rni va ahamiyati atroflicha yoritilgan. Ushbu iqtisodiy modelning tabiiy resurslarni tejash, yangilanadigan energiya manbalaridan foydalanish, ekologik muammolarni bartaraf etish hamda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashdagi roli ko‘rib chiqilgan. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan loyihalar, ekologik innovatsiyalar va yangi texnologiyalar joriy etilishi yashil iqtisodiyotning amaliyotdagi yutuqlari sifatida baholangan. Shu bilan birga, maqolada yashil iqtisodiyotning aholi turmush darajasiga ijobiy ta‘siri, investitsiya imkoniyatlarini kengaytirish va iqtisodiy o‘rni ta‘minlashdagi o‘rni tahlil qilingan.*

***Kalit so‘zlar:** yashil iqtisodiyot, iqtisodiy rivojlanish, ekologik barqarorlik, yangilanadigan energiya, resurslarni tejash, innovatsiyalar, investitsiyalar, iqlim o‘zgarishi, energiya samaradorligi, ekologik innovatsiyalar.*

Bugungi kunda ekologik barqarorlikni ta‘minlash va iqtisodiy o‘rni ta‘minlashni uyg‘unlashtirish masalasi xalqaro miqyosda dolzarb mavzulardan biri bo‘lib qolmoqda. Tabiiy resurslardan haddan tashqari foydalanish, ekologik muvozanatning buzilishi va iqlim o‘zgarishi kabi global muammolar yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Yashil

iqtisodiyot ushbu muammolarni hal etishda asosiy tamoyillarni taklif etib, iqtisodiyotning tabiiy resurslarga qaramligini kamaytirishga qaratilgan innovatsion yechim sifatida qaralmoqda. O‘zbekiston ham bu borada qator tashabbuslar bilan chiqib, milliy iqtisodiyotini yashil tamoyillar asosida qayta shakllantirmoqda.

Yashil iqtisodiyotning asosiy g‘oyasi tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash va energiya samaradorligini oshirish orqali iqtisodiy faoliyatni barqaror rivojlantirishdan iborat. Ushbu iqtisodiyot modeli tabiatga zarar yetkazmasdan iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashga qaratilgan. Yangilanadigan energiya manbalaridan foydalanish, suv va tuproq resurslarini tejash, chiqindilarni qayta ishlash va ifloslanishni kamaytirish yashil iqtisodiyotning asosiy ustunlari hisoblanadi.

Yashil iqtisodiyotning tamoyillari mamlakatning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta‘minlash uchun iqtisodiy jarayonlarni ekologik xavfsizlik bilan uyg‘unlashtirishni talab qiladi. Bu nafaqat tabiiy resurslarning samarali boshqarilishini ta‘minlaydi, balki kelgusi avlodlar uchun qulay yashash sharoitlarini yaratadi.

O‘zbekistonning yashil iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan rivojlanish strategiyasi milliy iqtisodiyotning barcha sohalarini qamrab olmoqda. Mamlakatimizda ekologik barqarorlikni ta‘minlashga yo‘naltirilgan qator loyihalar amalga oshirilmoqda. Jumladan:

Yangilanadigan energiya manbalarini rivojlantirish borasida O‘zbekiston Markaziy Osiyoda yetakchi davlatlardan biriga aylanmoqda. Yurtimizda zamonaviy quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilmoqda. Bu nafaqat energiya ishlab chiqarishni ko‘paytiradi, balki energiyaning ekologik xavfsizligini ta‘minlaydi. Samarqand va Navoiy viloyatlarida barpo etilayotgan quyosh elektr stansiyalari minglab megavatt energiya ishlab chiqarishga imkon beradi.

Qishloq xo‘jaligida suv resurslaridan oqilona foydalanish borasida ham katta yutuqlarga erishilmoqda. Tomchilatib sug‘orish tizimining keng joriy etilishi suvdan foydalanish samaradorligini oshirib, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetishtirish hajmini ko‘paytirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, suv resurslarini boshqarish

bo'yicha qabul qilingan davlat dasturlari mamlakatimizda ekologik barqarorlikni ta'minlashning muhim omili hisoblanadi.

Chiqindilarni boshqarish va qayta ishlash sohasida yangi texnologiyalarni joriy etish orqali ko'plab ijtimoiy va iqtisodiy muammolar hal etilmoqda. Toshkent, Samarqand va boshqa yirik shaharlarda chiqindilarni qayta ishlash zavodlari ishga tushirilib, chiqindilarni utilizatsiya qilish darajasi oshirildi.

Bu nafaqat ekologik muhitni yaxshilashga, balki iqtisodiyotning qayta ishlash sohasini rivojlantirishga ham xizmat qilmoqda.

Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotning rivojlanishi xalqaro hamkorlikni kengaytirish va investitsiyalarni jalb qilishda muhim o'rin tutmoqda. O'zbekistonning Paris iqlim kelishuvida ishtirok etishi global ekologik muammolarni hal qilishdagi faolligini ko'rsatadi. Xalqaro moliya institutlari va donor tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar iqtisodiy rivojlanish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan.

Yashil iqtisodiyotning ahamiyati.

Yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik, balki iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan yashil iqtisodiyotga oid loyihalar:

- ✓ Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirmoqda.
- ✓ Yangilanadigan energiya manbalarini rivojlantirish orqali energetika sohasida ekologik xavfsizlikni ta'minlamoqda.
- ✓ Innovatsion texnologiyalarning rivojlanishiga turtki bermoqda.
- ✓ Aholi turmush darajasini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Yashil iqtisodiyotning yana bir muhim jihati iqlim o'zgarishi oqibatlarini kamaytirish va tabiiy muhitni tiklashda katta ahamiyat kasb etishidir. Ushbu model,

shuningdek, yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratib, ichki va tashqi bozor uchun qulay sharoitlar yaratadi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, yashil iqtisodiyot mamlakatimiz iqtisodiy rivojlanishining yangi yo‘nalishi sifatida iqtisodiy va ekologik barqarorlikni ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Davlat siyosati va xalqaro hamkorlik orqali joriy etilayotgan ekologik innovatsiyalar milliy iqtisodiyotning samaradorligini oshiradi va uzoq muddatli barqarorlikka erishish imkonini beradi. Kelgusida yashil iqtisodiyot tamoyillarini kengroq tatbiq etish orqali ekologik muammolarni bartaraf etish va iqtisodiy o‘shishni yanada mustahkamlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashil energetika” dasturini tasdiqlash to‘g‘risidagi qarori. (2020). O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy sayti.
2. Atro-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanish masalalari: texnologik yondashuvlar. Tashkent: Fan va texnologiya, 2021.
3. Alimov, A. (2018). Yashil iqtisodiyotning iqtisodiy va ekologik rivojlanishga ta‘siri. Tashkent: O‘zbekiston ilmiy nashr.
4. Ubaydullayev, M., & Asqarov, B. (2022). O‘zbekiston iqtisodiyotida ekologik innovatsiyalar. O‘zbekiston iqtisodiyoti jurnali, 45(3), 45–60.
5. World Bank. (2021). Renewable Energy Development in Uzbekistan. World Bank Publications.